

SOCIOLOGIE BRÝLÍ

Vybrala jsem si pro svou práci zrovna sociologii brýlí, protože si myslím, že tato v podstatě nenápadná věc ovlivnila v řadě věcí celou společnost. A nejen ji - také určité lidi, kteří brýle nosili, byli v různé době bráni společnostmi odlišně.

Dnes už si jistě nikdo s oční vadou nedokáže představit život bez brýlí nebo kontaktních čoček, popřípadě operace. Ale jak tento problém řešili v minulosti? Vzhledem k tomu, že k většímu rozvoji čoček a tudíž i brýlí došlo až někdy kolem roku 1000 n.l., neumím si naprosto vysvětlit, kolik starých lidí nebo lidí se špatným zrakem muselo mít dříve tak ztížený život. Když se nad tím zamyslím, já osobně neznám snad žádného důchodce, který by nenosil brýle alespoň na čtení. Jejich nezbytnost byla zcela určitě jedním z důvodů, který přispěl k vynalezení brýlí, ale také ze stejného důvodu mě překvapilo, jak byl jejich vývoj později pomalý. První zmínky, ne přímo o brýlích, ale o přibližovacích a ochranných „kamenech“ byly již z období císaře Nera. V této době sloužil smaragd spíše k ochraně očí před sluncem při pozorování gladiátorů, ale samozřejmě i toho je považováno za pokrok. Jelikož je využíval sám císař, usuzuji, že využití těchto kamenů bylo jakousi výsadou, kterou si nemohl dovolit úplně každý. Což znamená, že byly společnostmi pozitivně uznávány.

V přibližně stejné době došlo i k pokroku s přiblížením textu. Vědci a filosofové využívali ke čtení spisů a knih skleněné koule naplněné vodou. Ty se na list položily a částečně jej přiblížily. Ale opět tento „vynález“ nezasáhl celou společnost, pouze vědce a to jen v určité oblasti světa.

O něco později se začaly vyrábět první čočky. Ty už zasáhly o něco širší okruh lidí. Opět se využívaly u psaní textů, vypalování částí pergamenu a k mazání textu vepsaného ve voskových tabulkách. Také v medicíně k vypalování ran. Můžeme mluvit o dalším pokroku, ale stále na docela primitivní úrovni.

Okolo roku 1000 se začal v Benátkách vyrábět „čtecí kámen“. Ten se opět přiložil k textu, aby jej zvětšil. Stejný princip se využíval u skleněných koulí s vodou, akorát tento způsob byl o něco praktičtější. Stále ale nebyl kámen zcela přístupný všem, a proto jej využívali nejčastěji mniši.

Dalším, tentokrát mnohem významnějším pokrokem, bylo vložení čoček do obrouček. Tímto se už ve 13. století přibližujeme k dnešní podobě brýlí. Také se už podařilo zasáhnout větší skupinu lidí, jelikož se toto téma vyskytuje jak v dobových textech tak i malbách apod. I přes to si ještě nesmíme představit jejich podobu, jak ji známe dnes – obroučky byly nejprve velice primitivní i bez postranic. Navíc čočky, které se do nich vkládaly, dlouhou dobu řešily pouze problém s dalekozrakostí. Až o pár století později se vytvořily i čočky pro krátkozraké. Ty využíval například papež.

Takže brýle byly stále považovány za něco v podstatě výjimečného a člověk, který je nosil, tím jistě ukazoval jakousi moc nebo při nejmenším finanční jistotu.

Vylepšení, které zcela určitě přispělo i k popularitě brýlí, bylo připevnění postranic v 18. století. Ihned poté se rozšířily po celé Anglii, a když došlo k dalšímu pokroku s vytvarováním postranic, byly již brýle rozšířeny a dobře známy v celé Evropě. I přes to, že nebyly tou nejlevnější záležitostí, dobře se uchytlly i v Americe. Takže v této době byla podle mě společnost brýlemi ovlivněna nejvíce, protože s nimi nejprve přišla „chuť“ novoty a nějakého výsadního postavení. Později lidem samozřejmě došlo i to, jak jim tento vynález usnadňuje život, a proto byl dle mého názoru tak oblíbený. Z toho si můžeme odvodit, že ten kdo nosil brýle, nebyl zřejmě nikým kriticky hodnocen a lidé za ně byli schopni zaplatit celé jmění. I když byly brýle tedy docela rozšířené, ve filmech z této doby mi vždy přišlo, že byly jakýmsi symbolem vzdělanosti nebo obecně toho, že je tento člověk chytrý. Vzhledem k jejich popularitě mě udivil i fakt, že někteří konzervativnější Francouzi a Angličané nosili brýle pouze v soukromí. Ve společnosti používali méně nápadné způsoby, jak vyřešit problémy s očima. Pravděpodobně brýle považovali za něco, co poukazuje na vaši vadu a to si natolik významný člověk v této době nemohl dovolit.

V dalších letech docházelo ke zdokonalením, jako například vynálezu bifokálních čoček, které v podstatě spojily brýle na dálku a na blízku v jedny. Také se už definitivně rozšířily po celém světě. To ale přineslo i pár nevýhod – například se začaly vyrábět „ve velkém“ což přispělo ke snížení jejich kvality. Z tohoto důvodu jsou podle mě brýle k dostání v podstatě kdekoli, jelikož si myslím, že kvalita brýlí prodávaných někde v drogerii nebo knihkupectví, se nemůže rovnat brýlím z dioptrických obchodů. Dalším ze způsobených problémů byl ten, že zhruba v době, kdy moji rodiče chodili do školy, se často ostatním dětem posmívali. Že jsou to brejlouni, prostě že jsou nějak postižení. Tady můžeme vidět, jak se po dobu vývoje brýlí měnil i jejich význam. Od počátku, kdy byly výsadou císaře, papeže nebo vzdělanců, jsme dospěli až do doby, kdy se staly nejen pro děti určitou obtíží. Zrovna v útlém školním věku, není výsměch zrovna to, co dítě nejvíc potřebuje a pak se tím trápit celý život asi také není zrovna ideální.

Nakonec se brýle probíjely ke své dnešní podobě a k jejich společenskému významu. Každodenně na ulici potkáme množství lidí, kteří nosí brýle, čočky nebo jsou po operaci, která vyřešila jejich vadu. Nikdo je neodsuzuje, ani se dnes jejich brýle nepovažují za něco výjimečného. Můžeme si je koupit v podstatě kdekoli, pak už záleží jen na nás, kolik jsme ochotni do nich investovat. Někdo nosí brýle pouze v práci nebo škole, někdo vždy a všude. Někdo zase jen když musí, někteří si kupují pouze obroučky s „falešnými skly“. V dnešní době tvoří brýle image každého z nás – já sama bych chtěla nosit brýle, protože si naivně myslím, že v nich vypadám

mnohem inteligentnější. Z čehož vyplývá, že tvoří i jakousi část naší osobnosti. Myslím, že brýle ovlivnily společnost více, než se na první pohled může zdát, a také si domnívám, že ještě dlouhou dobu ji ovlivňovat budou. A kdyby ne ty dioptrické, tak se o to zaručeně postarají brýle sluneční, které jsou v létě součástí téměř každého outfitu mladých.